

Bertoša S. *Migracije prema Puli: primjer austrijske Istre u novom vijeku.* Pazin : Katedra Čakavskog sabora za povijest Istre Pazin, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Državni arhiv u Pazinu, 2012., 176 str.

Knjiga koju ovdje imam čast prikazati najrecentnija je u nizu znanstvenih monografija Slavena Bertoše, redovitoga profesora pri Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, koja je rezultat njegova višegodišnjeg znanstvenoistraživačkog rada na matičnim knjigama Pule. Monografija je nastala na temelju autorovih istraživanja u okviru projekata „Istarsko društvo XVI.-XIX. stoljeća: povijesne i kulturološke teme“ te „Povijest Zapadne Hrvatske: Istra, Kvarnersko primorje, Gorski kotar, Lika“, u nakladi Katedre Čakavskog sabora za povijest Istre Pazin, Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli i Državnog arhiva u Pazinu. Obradeno je razdoblje od 1613. do 1817. godine, koje vremenski obuhvaća mletačku, prvu austrijsku, francusku i početak druge austrijske uprave, a fizički obuhvaća po četiri matice rođenih i umrlih te tri matice vjenčanih pulske katedrale.

Monografija je, nakon predgovora u kojem autor sažeto daje povijesne odrednice austrijskog dijela Istre te izriče zahvale osobama koje su pripomogle u ostvarenju toga rada, podijeljena na trideset poglavlja, u kojima su upisi u matičnim knjigama raščlanjeni sa stajališta više znanstvenih disciplina. U kratkom uvodnom dijelu autor razlaže mjesnu nadležnost austrijske vlasti u Istri i Liburniji, ali i crkvenu podjelu istog područja, nakon čega ističe važnost matičnih knjiga te navodi primjere, odnosno poglavlja, povijesti Pule koja se iz njih iščitavaju (poglavlja I-II). Nakon toga obrađeno je podrijetlo doseljenika, njihova imena i prezimena (III-V). Slijede dva poglavlja (VI-VII) koja obrađuju vrste i jezik upisa, a nakon njih niz kraćih poglavlja o višestrukim migracijama (VIII), dugogodišnjim žiteljima Pule među imigrantima (IX) te navođenju crkvi i župa u upisima (X). Nadalje su obrađena zanimanja doseljenika (XI), podatci o etničkoj pripadnosti (XII) i kategorija novih podanika (XIII). U nastavku knjige slijede poglavlja koja su grupirana prema vrstama matičnih knjiga. U poglavljima XIV do XVII, koja su rezultati rada na matičnim knjigama vjenčanih, koncentrirana se na ustanovu braka, vrste bračnih ugovora, mjesta sklapanja brakova, dob supružnika i slučajeve njihova krvnog srodstva. Slijede rezultati rada na maticama krštenih (XVIII-XX), u kojima su navedeni kasniji porođaji, nezakonita djeca te krštenja obavljena kod kuće. Nakon tih poglavlja slijedi devet poglavlja (XXI-XXIX) koja autor crpi iz matica umrlih, a koja se sadržajno odnose na dužinu života, bolesti i uzroke smrti, iznenadne smrti, smrti od gladi, ubojstva i smaknuća, neobične smrti, smrt u dječjoj dobi, smrt izvan vlastite kuće i ukope. I na kraju, u završnom XXX. poglavlju, nalaze se zaključna razmatranja te više preglednih tablica i priloga. Slijede ga znanstveni aparat, sažetci na stranim jezicima, vrlo vrijedni popisi izvora i literature te uvijek vrlo korisna kazala i bilješka o autoru.

Važno je naglasiti da se autor u toj monografiji nije duže zadržavao na kontekstualizaciji, te se ne zadržava na analizi pojedinih primjera, no za to postoje dobri razlozi. Kontekst, s obzirom na to da je već više puta opisan na ovome mjestu, nije neophodan, štoviše, djelovao bi kao distrakcija s obzirom na fokus istraživanja. Matične knjige, koliko god bile vrijedan izvor, uz rijetke iznimke u obliku posebno opsežnih zapisa, ne mogu dati potpunu povijesnu sliku događaja, a fragmentarna sačuvanost fonda Općine Pula iz obrađivanog razdoblja i gotovo potpuni nedostatak izvora za komune austrijskog dijela Istre onemogućuje istraživanje pojedinih slučajeva migracija. Autor upravo nesebično pušta gradivo da „govori“ za sebe, pa je i informacijska vrijednost tog rada tim veća, te već u najskorije vrijeme možemo očekivati brojne citate među radovima istraživača koji se koncentriraju na migracije unutar Istre i istraživanje suodnosa dviju država na tom poluotoku. Istovremeno je ta monografija primjerna za oblikovanje rezultata takve vrste istraživanja.

Na kraju možemo zaključiti da je rad profesora Bertoše još jedan vrlo vrijedan doprinos poznavanju demografske povijesti Istre i monografija koja je

nedostajala u povijesti austrijskog dijela Istre, koja je zbog nedostatka izvora do danas zapostavljena i nedovoljno istražena.

Markus Leideck